Uudistuva vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Kimmo Kiiski

2.12.2021

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Miksi uudistus?

- **Voimassa oleva VAK-laki voimaan vuonna 1994**
  - ✓Lain säätämisen tarkoituksena oli yhtenäistää normikäytäntöä eri kuljetusmuodoissa ja antaa tarpeelliset valtuudet alemman asteiseen norminantoon
  - ✓Taustalla EU-jäsenyyden vaikutukset ja tehtiin vain ”pakolliset” muutokset
  - ✓Kokonaisuudessa silmiin pistävää alemman asteinen normitus (vanha perustuslaki)
- **Toimintaympäristö on muuttunut**
  - ➢Oikeudellinen muutos (uusi perustuslaki, kv. sääntely, EU)
  - ➢Yhteiskunnallinen muutos (tekniikka ja tiede, kuljetusvälineet, kuljetusmäärän kasvu, digitalisaatio, rikollisuus, verkkokauppa, aineiden kuljetusmäärät jne.)
- **Lainsäädännön kattava määräaikaishuolto**
  - Ajan kanssa huolella, ei merkittävää poliittista jännitettä

Tavoitteet

Yleisesti:

- Ylläpitää liikenteen turvallisuutta
- Ennalta estää ja torjua ympäristövahinkoja
- Mahdollistaa liiketoimintaa
- (Edistetään automaatiota ja digitalisaatiota)

Tavoitteet

Erityisesti:

- Lainsäädäntökokonaisuuden koherenssin parantaminen

  Poistetaan tulkinnanvaraisuutta ja puutteellisuuksia, saatetaan johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi vastaamaan 2020-luvun tarpeita

- Rakenteellinen ja sisällöllinen remontti

  Voimassa oleva laki toimii omassa ajassaan

- Perustuslainmukaisuuden varmistaminen

  2.3 § , 80 § , 124 §

- Soveltamisalan täsmentäminen
- Eri kuljetusmuotoja koskevan sääntelyn yhtenäistäminen
- Sanktiointien uudistaminen
- **VAK-käsikirja VAK-toimijoille**

Uusi VAK-laki

25 lukua (nyt 9)
167 pykälää (nyt 57)

Laajat ja yksityiskohtaiset perustelut

Käsikirja VAK-kuljetuksista

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Keskeisiä muutoksia

- Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen VAK-kuljetukset eivät kuulu lain soveltamisalaan (PLM valmistelee sotilas-VAK-lain)
- Nimetyistä VAK-ratapihoista ja niihin liittyvästä turvallisuusselvitysvaatimuksesta luovutaan. VAK-rautatiekuljetus sisältyy yleiseen rautatieturvallisuuteen muodostaen yhtenäisen kokonaisuuden.
- Sisäinen pelastussuunnitelma ja vastuuhenkilö pakolliseksi kaikille tilapäisen säilytyksen paikoille (pl. lentopaikat)
    - Aineiden tilapäinen säilytys on osa VAK-kuljetusketjua; lyhytaikaista säilyttämistä esim. kuljetusvälineen vaihtuessa satamassa tai terminaallissa
- Tiekuljetusten reittirajoituspäätökset uusitaan kunnissa

Keskeisiä muutoksia

- Valvontaviranomaisille VAK-valvontasuunnitelmavaatimus ja yhteistyövelvoite
- Liikenne- ja viestintävirasto on valvontaviranomainen myös tiekuljetuksessa ja koordinoiva viranomainen kaikessa viranomaisvalvonnassa
- Seuraamusjärjestelmää uudistetaan: VAK-rikkomuksen blanko-säännös poistuu ja rikkomusäännökset tarkkarajaisiksi (rikosoikeudellinen laillisuusperiaate); myös hallinnollisia seuraamusmaksuja
- Huomattava määrä Traficomille määräystenantovaltuuksia; ovat tarkkarajaisia

Lausuntokierros

- Lausunto 54 taholta, lähetettiin yli 400:lle taholle
- Lausunnonantajilla oli paljon näkemyksiä ja ehdotuksia ehdotettavan lainsäädännön ja käytänteiden kehittämiseksi
- Lausunnonantajat pitivät vaarallisten aineiden kuljetuksista annetun lain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamista tärkeänä, ajankohtaisena ja tarpeellisena
- Eniten lausuttiin tilapäisestä säilytyksestä ja sisäisestä pelastussuunnitelmasta
- Lausuttiin myös puolustusvoimien kuljetuksista, reittirajoituspäätöksistä, turvallisuusneuvonantajasta
- Oikeusministeriön lausui laajasti ja kattavasti hallintomenettelyistä, sanktioinneista ja lakitekniikasta

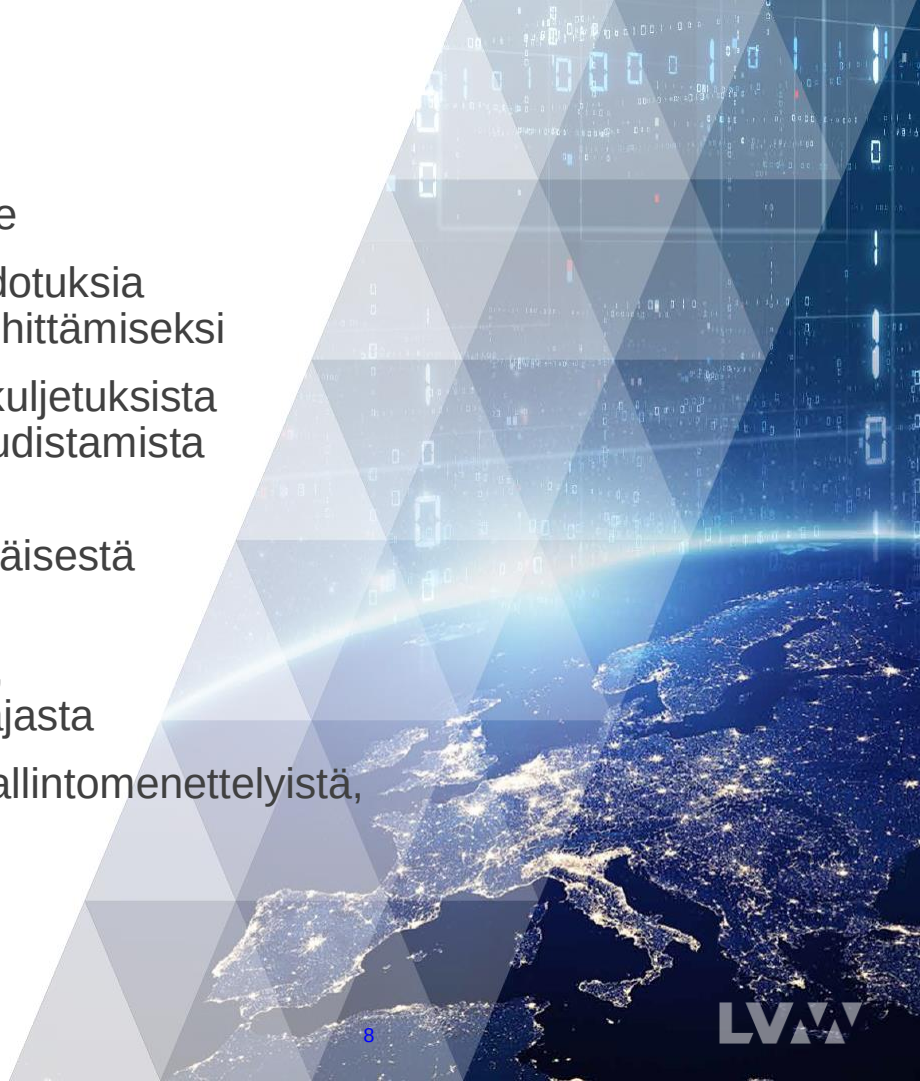

Jatkovalmistelu

- Lausuntapalaute on otettu kattavasti huomioon jatkovalmistelussa
- Oikeusministeriön huomiot on kattavasti huomioon
- Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto myönteinen: lausnto on otettu pääosin huomioon; ml. lainsäädännön vaikutuksia ympäristöön on arvioitu jatkovalmistelussa
- Jos lausunnoissa on näkemyksiä ”sekä – että, puolesta ja vastaan”, esitykseen on valittu ”lausuntokierroksen ollut kanta” (esim. suppea vai perusmuotoinen turvallisuusselvitys)
- Kuthanek-käsittelyn viesti: Valmistelussa on otettu kuntavaikutukset hyvin huomioon ja vuoropuhelua on käyty; todettiin myös, että välittömät kuntavaikutukset ovat vähäisiä, välilliset voivat esim. onnettomuustapauksessa olla merkittäviä

Taloudellisia vaikutuksia - valvontaviranomaisille

- Lain paneminen täytäntöön edellyttää valvontaviranomaisille lisärahoitusta
- Tehtävät laajenevat ja lisääntyvät (esityksessä tarkka erittely)
- TAEssa vuodelle 2022 oli myönnetty 0.9 miljoonaa
- Laajaa esitystä ei kuitenkaan ennätetä käsitellä eduskunnassa budjettiesityksen yhteydessä vuoden 2021 aikana
- Määräraha esitetään sisällytettäväksi vuoden 2022 lisätalousarvioon
- VM on virkamiestasolla puoltanut määrärahaa

Taloudellisia vaikutuksia - yrityksille

- Tilapäisen säilytyksen sisäisen pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteen laajentamisesta voi tulla kustannuksia yrityksille
- Useilla yrityksillä on jo sisäisiä pelastussuunnitelmia eikä vaatimukselle ole niille vaikutuksia
- Arvio sisäisen pelastussuunnitelman laatimisen kustannuksista yksittäiselle yritykselle on noin 10 000 - 15 000 euroa, jos kyseessä on laaja ja jo aloitettu toiminta

Taloudellisia vaikutuksia - kunnat

- Tiekuljetusten reittirajoituspäätösten uudistaminen edellyttää kunnilta uusien reittirajoituspäätösten hakemista
- Voimassa olevia reittirajoituspäätöksiä on tällä hetkellä 20
- Kunnalle hakemuksesta kertaluonteinen hallinnollinen kustannus, joka olisi Kuntaliiton arvion mukaan hakemuksen laajuudesta riippuen 10 000 - 20 000 euroa

